

A white boat with a red stripe is beached on a sandy shore. A blue mast with a wooden spoon on top is positioned vertically behind the boat. The background shows a sunset over the ocean with a sky filled with textured, golden clouds.

El cafè de l'havanera

Un espectacle d'havaneres i teatre

Joan Rosquellas

Primer Acte

(Cafè de la costa a principi del segle XX. Mostrador, taules de marbre i cadires de vímet. És primera hora del matí. Les cadires estan encara damunt de les taules. A una pared hi ha penjada una guitarra. Sona una música marinera i poc a poc s'il·lumina l'escena. Entra la Lola i comença a col·locar les cadires.)

Lola.- *(Cridant cap a dins.)* Laia! Laia! *(Continua feinejant i remuga.)*
Aquesta noia! *(Feineja.)* Res, que no hi ha manera de que faci cas... Laia!!

Laia.- *(Sortint.)* Que vols, mare?

Lola.- Què vull? Que em donis un cop de mà. Mira l'hora que és i mira com està el cafè!

Laia.- *(Comença a feinejar.)* I la Lolita?

Lola.- Ta germana? Que en fa d'hores que feineja. Ara és a la cuina netejant anxoves i omplin ampolles. Sort d'ella, perquè el que és tu...

Laia.- Va mare, no rondineu més. Ja veig que avui esteu com el temps.

Lola.- *(Mirant per la finestra.)* Poc que sortiran avui les barques. Quina mala cara fa el mar... Vaig a ajudar a la Lolita.

(Surt i al cap d'un moment entra en Baldiri, un pescador veterà.)

Baldiri.- Ja heu llevat l'ancora?

Laia.- Què diu?

Baldiri.- Si ja esteu en marxa? Vaja, què si ja heu obert?

Laia.- Ara mateix. Què vol prendre?

Baldiri.- *(Recolzant-se a la barra.)* Calma, calma, minyona... Que el dia és llarg i l'armilla curta. De moment esperaré que vingui algun

pescaire, que avui no crec pas que surtin a la mar, i tot fent-la petar remullarem el pap...

Laia.- Com vulgui. És a casa seva. *(Feineja darrera la barra.)*

Baldiri.- Gràcies, noia! *(Va a asseure's a una taula prop del prosceni i parla al públic.)* Els hi prego que deixin volar la seva imaginació... Ens trobem a un petit cafè de la costa catalana a començament del segle XX... Avui és un dia qualsevol d'un estiu qualsevol... i aquí, la realitat, els somnis i les cançons de taverna desfilaran de la mà d'uns senzills personatges, entre cadires de boga, taules de marbre i gots de rom...

(Entra en Magí, un jove pescador que festeja la Laia.)

Magí.- Bon dia, preciosa.

Laia.- Hola...

Magí.- Hi és, ta mare?

Laia.- És a dins amb la Lolita.

Magí.- Ves, digues-li que anem a veure la barca del meu pare. Que ja està adobada i ha quedat millor que nova.

Laia.- Vaig a dir-li, però no sé per on sortirà, que avui gasta un urc...

(La Laia va a dins i en Magí s'acosta a la taula d'en Baldiri.)

Magí.- Bon dia, Baldiri.

Baldiri.- Bon dia, noi. Què diu que ja està llesta la barca del pare?

Magí.- I pintada de bell nou, que fa un goig que no te'l acabes. I l'ormeig és de primera!

Baldiri.- Bon patró, ton pare... Jo m'hi vaig embarcar forces anys amb ell... I calàvem fondo i omplíem xarxes i xarxes... no com ara que sembla que el mar estigui aixerrait.

(Del carrer entra en Martí un altre pescador.)

Martí.- Bon dia!

Baldiri.- Mira, un que avui no farà el jornal.

Martí.- Però salvaré el coll. No has vist el grop i la mala cara que fa tot?

Baldiri.- Sí, noi. Seu i demanarem les cartes i qui dia passa, any empeny.

Martí.- *(S'asseu. A Magí.)* I tu què, Magí, què t'expliques?

Magí.- Jo, poca cosa... parlàvem del llagut del pare.

Martí.- Sí, noi! Fa goig... i una mica d'enveja...

Baldiri.- La barca, enveja? Ca, home, el que fa enveja del seu pare, és... la dona que va pescar.

Magí.- *(Sense enfadar-se.)* Home, Baldiri, que és ma mare!

Baldiri.- Dit amb tots els respectes, és clar! I no t'enfadis que no deixa de ser una floreta.

Martí.- És que ton pare sempre ha estat bon pescaire!

(Riu en els tres.)

Baldiri.- I tu no et quedes curt. Es coneix que ve de família, això, perquè la petita del cafè... déu ni do!

Martí.- Però si és una criatura...

Magí.- Ara potser si, però el temps passa volant.

Baldiri.- Què n'ets de pillo...

(De la cuina surt la Laia seguida de la Lola.)

Laia.- Serà una estoneta, mare. Torno de seguida.

Lola.- Tu i les teves estonetes. El cas és no parar un moment a casa.

Magí.- No s'amoïni Lola! Li torno en un tres i no res. Fins ara!

(Surten la Laia i en Magí i gairebé s'emporten per endavant al Rufí que entrava amb el Salvador. En Rufí és un pescador gandul que va tot esparracat i en Salvador és tot el contrari: un pescador que sempre sembla que vagi endiumenjat.)

Rufí.- Com es pot moure tanta maregassa de bon matí. Ja son ganes de cansar-se, ja... Bon dia, parròquia!

Salvador.- Bon dia...
Tots.- Bon dia...
Baldiri.- Home! Ja en som quatre! Veniu aquí que farem una partida.

(Els dos nouvinguts asseuen a taula i la Lola s'acosta.)

Lola.- Què voleu prendre.
Salvador.- Porta una ampolla de rom i uns gots per aquests. A mi, ja ho saps. El de sempre.
Baldiri.- I les cartes.
Lola.- Entesos. *(Va cap a la barra a preparar la safata.)*
Martí.- Què, Salvador? Què diu que vas omplir forces caixes, ahir, oi?
Salvador.- No em puc queixar... Però no en facis cas del que diguin...
A més, amb les que no ompliré avui, ja hem fet la pau.
Baldiri.- Deixa que diguin, Salvador.
Rufí.- Uix! Aquest poble, si no poguessin gastar llengua l'arrossegarien per la platja...

(Arriba la Lola amb les begudes i les cartes.)

Lola.- *(Un cop ha servit la taula.)* Servits!
Baldiri.- Gràcies, Lola. *(Remena les cartes mentre els altres omplen els gots i després reparteix. Tots beuen i comencen a jugar.)*

(Entren la Rita i l'Amèlia, dues dones del poble.)

Rita.- Hola, Lola... i companyia!
Amèlia.- Bon dia...
Pescadors.- Hola... Bon dia...
Rufí.- Home, Pura. Treu l'acordió, que en cantarem alguna, va.
Rita.- De bon matí, ja estàs per cançons?
Rufí.- Ah, jo sempre estic a punt...
Baldiri.- Ja veig que avui, poc jugarem...
Lola.- El tens aquí dins, aprofita.

Rita.- *(A l'Amèlia.)* Què hi dius, Amèlia.
Amèlia.- Sí, dona, sí. Jo la feina ja la tinc feta. Per això m'he dut la mitja.
(S'asseu i comença a fer mitja.)
Rita.- D'acord. *(Surt cap a l'interior del cafè. Els homes juguen i comenten la partida.)*
Amèlia.- Lola! Portem unes herbes, sis plau.
Lola.- Ja va. *(Surt cap a l'interior del cafè.)*

(Els homes acaben la partida i fan una riallada.)

Salvador.- *(Al Baldiri.)* Aquesta no t'he l'esperaves!
Martí.- Ni jo tampoc...
Baldiri.- Prou que ho sabia que tenies la groga!
Salvador.- Sí! Ho sabies i així i tot t'inxampat....
Baldiri.- Sí, mira... va com va...

(La Lola entra amb una tassa d'herbes i serveix la taula de l'Amèlia.)

Rufí.- Ei, Lola... amb el teu permís agafo la guitarra.
Lola.- Agafa, agafa... però tracta-la bé.
Rufí.- Home... la guitarra del difunt... com no he de tractar-la com cal.
Lola.- D'ençà que ell va morir, ningú més que tu l'ha tocada mai.
Rufí.- Doncs en això de tocar, ja sap que aquí em tens pel que faci falta.
Lola.- Ves, ves poca-solta.

(Entra la Rita amb l'acordió i va a la taula de l'Amèlia. En Rufí agafa la guitarra i s'asseu a la taula dels homes.)

Rufí.- No t'ho prenguis malament, Lola, ja saps com sóc...
Lola.- I tant que ho sé. I també sé que si agafessis el rem en lloc de la guitarra, potser se't tombaria la truita.
Rufí.- Deixat de remes que la mar em fa mareig.

Lola.- I tant que t'agradava embarcar-te abans...

Rufí.- Abans era abans...

Lola.- Llavors si que no et planyies... I de ben menut que hi anaves...
Ton pare sempre explicava que et duia quan només tenies tres
o quatre anys.

Rufí.- Quines coses de dir... Com es coneix que no has estat mai a la
barca per feina... Potser ets d'aquells que s'embarquen per
"recreio". No hi cap patró amb dos dits de front que porti a bord
una criatura de quatre anys, que només saben fer nosa. Jo en
tenia pocs... però uns quants més. Ja ho diu aquell valset
mariner... (A la Rita.) Au, Rita, som-hi!

(Els pescadors canten un vals mariner.)

(Entra la Lolita)

Lola.- Noia, arregla't els cabells i no facis aquesta cara.

Lolita.- És l'única cara que tinc, mare.

Lola.- Ja saps que vull dir... Amb aquest posat; ni fas bé al cafè ni a tu
mateixa.

Lolita.- Deixeu estar el cafè que poc té a veure amb els meus cabells i
amb el meu posat...

Lola.- Quin geni que gastes, noia.

Baldiri.- Lola!

Lola.- (A Lolita.) Ves, veiem que vol en Baldiri.

Lolita.- (Anant-t'hi.) Que hi ha Baldiri?

Baldiri.- Qui hi ha? Els gots buits, ve-t'ho aquí!

Lolita.- Ja va!

Martí.- (A Baldiri.) És maca la filla de la Lola...

Baldiri.- Oh, i tal! És una dona que és fa dir sí, senyor!

Martí.- I no hi ha cap home?... ja m'entens.

Baldiri.- Pretendents no li falten, però el que ella vol va anar a fer les
Amèriques.

Lolita.- *(Sense malícia i servint.)* Mireu que us agrada de parlar als pescaires. I si pesquéssiu a les vostres xarxes, rai, però us agrada tafanejar en les dels altres.

Baldiri.- No t'embalis, minyona que no tens res a dir.

Lolita.- De tu, ja ho sé que no Baldiri.

Baldiri.- Bona mosssa.

(La Lolita torna al mostrador. Al cap d'un moment, la Lola és decideix i li parla.)

Lola.- Saps... ahir vaig estar parlant amb el senyor Fermí...

Lolita.- I?

Lola.- Res, dona... que estàvem fent conversa... res, coses del poble, i tot de sobte, l'home canvia de tema i vam acabar parlant de tu.

Lolita.- Mira, quina sort.

Lola.- Ja saps que sempre t'ha mirat amb bons ulls i...

Lolita.- No cal que miri tant, que en mi no hi té res a veure!

Lola.- Què hi guanyes de ser tant esquerpa? El senyor Fermí és un peix que es porta a l'oli. Va tornar de les Amèriques sense dona i farcit de diners. I si ara està per tu..., és o no és una benedicció de Déu?

Lolita.- Mireu, mare... ja fa temps que heu encetat aquest plat del senyor Fermí i jo i ja n'estic més que farta. No li vull res a aquest home! El que ha d'ésser meu, prou sabeu qui és!

Lola.- Ah, no! Altre cop amb aquestes, no! No hi tornis aquell dropo que deia que t'estimava tant! Quan fa que va marxar? Més de dos anys! I d'ençà que va embarcar-se per fer fortuna, quanta lletra has rebut d'ell?

Lolita.- No és tant fàcil fer-se la vida a l'Amèrica, però en Claudi té voluntat i és dels que apreten. Qualsevol dia entrarà per aquesta porta i aquí em trobarà. Esperant-lo!

Lola.- Ets boja!

Lolita.- I ara deixi'm! Què vol? Anar de llengua en llengua per tot el poble?

Lola.- Només vull que m'escoltis una vegada més.

Lolita.- Digui...

Lola.- Ja saps que jo li tenia tirada al Claudi... Era treballador i de casa senzilla i decent. Però què vols que et digui? totes aquelles cabòries de l'Amèrica li van girar el cervell. Deia unes coses que feien so d'esquerdat; i si no se li seguia la beta, bé que s'enfurrunyava. Ah, sí, era molt home per defensar el seu somni. Però i el teu? En gairebé tres anys has rebut una sola carta i encara la va escriure al vaixell d'anada. Després, silenci i tu... què et penses que no veig com et vas consumint, que se't fon l'ànima com un floc de neu.

Lolita.- No sóc l'única al món que espera l'home.

Lola.- Doncs ja has esperat prou.

Lolita.- Això no és vostè qui ho ha de dir. Té raó... A mi se'n fon l'ànima, però encara me'n queda molta per esperar en Claudi. *(Va a les taules a feinejar.)*

(Els mariners canten una cançó que parla d'un vaixell que sortí de Jamaica)

(Entra el senyor Fermí, és el típic "americano". Vestit clar, barret de palla i bastó de canya.)

Fermí.- Bona tarda a tothom!

Pescadors.- Bona tarda!

Lola.- Bona tarda, Fermí. Què posarem?

Fermí.- Tu, Lola posa'm un rom i tu, Lolita, posa'm millor cara, dona.

Lolita.- Doncs, miri, precisament aquesta és la dels diumenges *(Surt.)*

Fermí.- *(Rient)* Aquesta noia, quina gata! Té ungles fins i tot a la llengua.

Lola.- Em sap greu.

Fermí.- Poc que m'esgarrapa a mi. Tinc la pell molt dura.

(Queden parlant a part.)

Martí.- *(Amb intenció.)* Em penso que ve turmenta. Ja sento la gropada que creix a l'horitzó.

Baldiri.- Si la Lola s'encaparra i vol col·locar-li aquest congre a sa filla, hi haurà tamborinada, ve-t'ho aquí, que la Lolita també és de les del morro fort.

Martí.- I d'aquest, tal Fermí que se'n sap?

Salvador.- Se'n sap que tira de beta, que és home de negocis i que fins i tot té una fàbrica a la vila. Que va tornar de l'Amèrica més ric que savi i que ara busca un retiro de pell tendra, ja m'entens...

Martí.- Que vols que et digui... a mi em fa goig tenir un "americano" al poble...

(Canten una cançó que fa referència als indians.)

(En Rufí s'aixeca i va cap el mostrador. Abans, en Fermí ha anat a seure a una taula apartada.)

Lola.- Que dius Rufí?

Rufí.- Poca cosa...

Lola.- Escolta'm... Tu t'has vist com vas?

Rufí.- Com vaig?

Lola.- Fet un espantall, vas.

Rufí.- Mira, noia. No n'has de fer res de com vaig. He vingut a fer-te un servei i encara em fas retrets.

Lola.- Perdoni, senyor marqués! És clar, el senyor s'ha vestit així, per que no el reconeguim.

Rufí.- Deixa't d'històries i posa'm una copa que m'acabo d'en recordar que et porto una cosa que s'ho val.

Lola.- Caram, quan misteri. Aquí va la copa *(Serveix.)* I ara amolla!

Rufí.- *(Després de beure amb golafreteria, treu una carta arrugada de la butxaca.)* L'Antoni, el recader, ha hagut d'anar a atendre una urgència i m'ha demanant que et doni aquesta carta. Si no m'erro és per la teva filla gran.

- Lola.- *(Dissimulant la seva gran sorpresa.)* Ah, sí... És per a la Lolita.
Dóna-me-la i jo li faré a mans.
- Rufí.- Ja li donaré jo... Tal vegada també em convidi a una copa.
- Lola.- Saps que passa, Rufí? Aquesta carta no vull que la rebi ma filla...
- Rufí.- Per què no. No és d'aquell que va anar a fer les Amèriques?
- Lola.- No, i ara! És d'un bordegàs de Girona que li fa l'aleta, però del que ella no en vol saber-ne res... En Claudi li envia les cartes a casa de la tia... A la vila hi arriben més aviat.
- Rufí.- És clar. Si és que estem al cul del món. T'ho dic jo que l'he corregut gairebé tot... Amunt, sempre amunt... *(Queda absort. És veu que la seva ment està molt lluny.)*
- Lola.- Au, dóna'm la carta i no li diguis res a ma filla. Prou feina té amb que el Claudi no se'n assabenti d'aquell poca solta. I en quant a la copa, té. *(Torna a servir-lo.)*
- Rufí.- S'estima, però omple-la més.
- (En Rufí li dóna la carta i va a seure a una taula amb el got ple a la mà. La Lola l'amaga ràpidament,)*
- Rufí.- Deixeu-me reposar el got, que no vull perdre'm ni una gota.
- (Deixa amb molta cura el got a una taula i s'asseu.)*
- Martí.- Que te'n recordes d'aquelles terres tant llunyanes que vas conèixer?
- Rufí.- Si me'n en recordo? I tant que me'n en recordo... i fins i tot les enyoraria si no fos per...
- Baldiri.- Si no fos per què?
- Rufí.- Mireu, jo... *(Amb un rampell.)* Però, per què voleu fer-me gastar llengua si aquesta història la sabeu de memòria! Què voleu? Riure?
- Martí.- És clar que no! Tu saps que et tenim voluntat i que els d'aquí no podem riure de cap desgràcia. Com si la nostra vida fos una

bassa d'oli. Ens la juguem cada dia al mar per un tall i una llesca i ara estarem per riure de les teves penes.

Rufí.- *(Parlant per a ell mateix.)* Era una noia rossa i fresca. Com mai n'havíem vista per aquestes contrades. Venia de molt lluny... de terra de *víkings*, deia ella. Què la va dur fins aquí? No ho sé. Però sé que vaig embogir, que li vaig seguir el rastre com un gos en cel, que ens vàrem fer promeses d'amor etern, que...
El meu llagut era el més ben aparellat de la costa, a l'ombra del seu velam érem els únics habitants del món. La seva pell clara brillava com escata d'or i els seus cabells... Imagina't! Tot ho vaig deixar per seguir-la... I quan ja era tant lluny de casa que ni jo mateix podia comprendre la distància que em separava d'aquí... vaig despertar del somni. Un joc... per a ella, tot allò era un joc que va durar el temps just de perdre-ho tot... Compta la tornada, amb el cor trencat i la mare morta de pena... i amb tot allò que tant m'havia costat d'aconseguir: el llagut, l'ormeig, la casa, el jardí... malbaratat com no hi ha dos.

(Canten una balada.)

(La Lola ha tret la carta i comença a obrir-la, però en entrar la Laia, la filla petita de la Lola amb en Magí, el seu promès, l'amaga altra vegada.)

Laia.- Mare, mare, escolta!

Lola.- Què passa? Sempre aneu esverats, vosaltres dos.

Magí.- La seva filla que com més va, més nena se'n torna. No sé si m'hi casaré amb aquesta criatura o li faré de padrí.

Laia.- Una cara nova et faré jo a tu.

Magí.- Llengua faràs! Com si aquesta cara no t'agradés prou.

Lola.- Però voleu callar, criatures. Veiem, què passa?

Laia.- El padrí d'en Magí anirà a vila demà amb la tartana. Si m'hi deixes anar em miraria aquelles robes que necessito per l'aixovar.

- Lola.- Demà amb la feina que hi haurà al cafè?
- Magí.- Au, senyora Lola, deixi-la anar. El meu padrí és entenimentat i si és necessari ja vindré jo a donar-li un cop de mà aquí al cafè.
- Lola.- Tu? Quin sorell de dues cues que estàs fet! Em buidaries les ampolles així que em girés d'esquena.
- Laia.- Au, mare! Dieu que sí. Us compraré aquella mantellina que tant us agrada.
- Lola.- Què n'ets de llagotera! Ves, demana a ta germana si vol alguna cosa de la vila. No, si entre totes dues m'heu d'arruïnar!
- Laia.- Gràcies, marona!
- Magí.- Gràcies, sogra!
- Lola.- Ep, para el carro, minyó! Això de sogra t'ho hauràs d'empassar amb esquer i tot. Encara no ho sóc, la teva sogra i si fas el pinxo, ja veurem si ho seré.
- Magí.- D'acord, encara no ho és. Però, quan ho sigui, serà la millor sogra de la comarca. Li ho juro! *(Va a seure a una taula i la Laia el segueix.)*
- Laia.- Mira que ets potiner! Si t'arriba a dir que l'ajudis al cafè, poc podríem anar junts a vila.
- Magí.- Home, això era carta vista! Ja ho sabia que em diria que no.
- Laia.- I el teu padrí, què?
- Magí.- El padrí farà el que li digui. Ja saps que cada vegada està més emboirat. Amb els anys que fa que se li va ofegar la dona i res, que no hi ha manera que se'n refaci. Cada dia està més trist i melangiós. Em deixarà la tartana i ell anirà a contemplar el mar des del penya-segat. El pobre home espera que el mar, lladre, li retorni la seva estimada convertida en sirena. *(La Laia somriu i marxa cap a dins.)*
- (Els pescadors canten una cançó que parla d'una sirena.)*
- (La Lolita surt de dins i en veure el senyor Fermí torça el gest.)*
- Lolita.- *(A sa mare.)* Encara és aquí aquest home?

- Lola.- Ai, nena. Si s'hi vol estar, serà per alguna cosa. El que hauries de fer és pensar una mica en la casa i en ta mare que ja se li vincla l'esquena amb tanta feina... Un home, un senyor! amb diners pot ser la solució per a tots.
- Lolita.- Mare, sé que m'estimeu i voleu el millor per a mi... però que puc fer si jo aquest home no l'estimo ni el podré estimar mai. En Claudi...
- Lola.- Tres anys nena! Tres anys que en parlem d'en Claudi i què, digues, que n'has tret? Fins i tot ta germana et passarà al davant. Qui queda al poble que t'arribi a la sola de la sabata?
- Lolita.- Ara no en vull parlar.
- Lola.- No en parlem, doncs... però promets-me que hi pensaràs.
- Lolita.- Jo...
- Lola.- *(Tallant-la.)* No diguis res. Només promet-m'ho.
- Lolita.- D'acord. Hi pensaré. *(Fa per sortir al carrer.)*
- Lola.- Li has fet cap encàrrec a ta germana?
- Lolita.- No. No vull res de vila.

(La Lolita surt, i en Fermí la segueix amb la mirada. La Lola li fa un gest tranquil·litzant-lo i així que veu que ningú la mira, treu la carta i llegeix. L'escenari queda fosc. S'il·lumina un racó on en Claudi escriu i va dient en veu alta la carta que llegeix la Lola.)

- Claudi.- Estimada Lolita, ha passat molt de temps des de què et vaig escriure. Et prego que em perdonis. No he deixat de pensar en tu tot aquest temps. Però la història és llarga i les coses que m'han passat inversemblants. La travessia va resultar molt més penosa del que pensava. Una avaria ens va deixar a la deriva dies i dies i mai van aconseguir arribar a Cuba. Els patiments en aquella embarcació del dimoni no és poden descriure. Encara ara m'esborrono només de pensar-hi. Sense menjar i amb poquíssimes racions d'aigua, més d'una vegada van sortir a la llum els ganivets per defensar un didal d'aigua o unes engrunes de pa. Per acabar de reblar el clau de la nostra desgràcia, una

tempesta ens va desarborar i més d'una dotzena de mariners se'ls va empassar el grop d'aigua. Quan el mar va encalmar-se quedàvem un grapat d'homes mig morts en un vaixell que s'enfonsava. La nostra sort va ser que un vaixell ens va recollir i ens va desembarcar a l'illa de Guadalupe, en territori francès. Allà em vaig trobar del tot perdut. Sense papers, ni diners, ni roba. Vaig treballar a una plantació i quan creia que la meva planeta se'm girava, una revolta dels negres em va agafar ben bé al mig. Havia d'ajudar aquells pobres diables que es deixaven la vida al camp a canvi de ser tractats com animals. La resta són més de dos anys a un presidi francès a La Martinica on unes febres, gairebé se m'enduen per sempre. No et negaré que més d'una vegada ho vaig desitjar... Ara, espero salpar aviat en un mercant on em pagaré el bitllet feinejant a bord. Aquesta carta sortirà aquesta setmana amb una goleta que ha de fer cap a la península. No sé qui dels dos arribarà abans... però em moro de ganes de comunicar-te que per fi ens tornarem a veure. Ja ho veus, el meu somni ha estat el pitjor dels mals sons i encara puc donar gràcies de poder-t'ho explicar. Podràs perdonar-me? Voldràs estimar aquest pobre pescaire que per fi posarà seny...? No he deixat d'estimar-te ni un sol moment i del presidi estant, atalaiant la mar des d'una alta torrassa, en mig dels més terribles deliris, em semblava que les gavines podrien dur-te el meu missatge desesperat. T'estimo, Claudi.

*(S'apaga el racó d'en Claudi i s'il·lumina la resta de l'escena.
Els pescadors canten una havanera que parla d'una gavina.)*

(La Lola ha acabat de llegir la carta.)

Lola.- Quin brètol, aquest Claudi! La seva aventura d'home se'n va al diable i ara, pretén que la filla i aquest cafè l'acullin i li facin la

feina. Ah, no! La meva filla es mereix més que aquest perdulari!
He d'arreglar les coses abans de què es presenti aquest perdut.

(Estripa la carta i amaga els bocins.)

Rufí.- Aquest dia vaig trobar-me la Siseta... Redéu! Li perds l'ull a una noia i quan te'n adones ja és mare de família.

Martí.- Poc que la conec jo, a aquesta.

Baldiri.- Fa temps que va marxar, a Girona o a Portbou i si que era una bona mossa... I què diu que fa?

Rufí.- Està casada amb un marxant de peix i li va bé. Va venir a cercar uns papers del seu oncle o de l'oncle de sa mare, que poc que ho sé, això.

Baldiri.- D'oncle no en tenia més que en Luard.

Baldiri.- Em penso que sí que va dir aquest nom.

Martí.- Ja me'n han parlat d'aquest Luard. Tu el coneixies, Baldiri?

Baldiri.- I tant. Quin home... Un pescaire com ja no se'n fan.

(Canten una havanera que parla d'un vell llop de mar.)

(Fosc)

Segon acte

(Darrera la barra s'hi està l'Amèlia. A una taula la Rita amb l'acordió i el Rufi amb la guitarra miren unes lletres. En Salvador i en Baldiri beuen a una altra taula.)

Baldiri.- *(Al públic.)* Han passat quatre mesos... I com poden veure, la vida continua com sempre en aquest cafè... en aquest racó de món...

(Entra en Martí.)

Martí.- Bon dia tothom!

Amèlia.- Bon dia!

Martí.- I ara, Amèlia, no t'havia vist mai darrera del mostrador. No hi quedes gens malament, no...

Amèlia.- *(Rient.)* Jo hi quedo bé a tot arreu.

Martí.- I on és la mestressa?

Amèlia.- Està descansant. L'embolic del casament l'ha deixada rebentada.

Martí.- Ja! La veritat és que no hi ha res a dir de la convidada d'ahir. El que no acabo d'entendre és aquesta pressa del dimoni per enllestir el casori.

Amèlia.- Tu dissimula i deixa-ho córrer, que la Lola ja sap el que és fa.

Martí.- I que tot li va surtin com una seda...

Amèlia.- Poc que t'importa a tu.

Martí.- Ai, les dones... si poguéssiu us arrencaríeu el monyo, però per a segons quines coses, ja en sabeu ja, de bogar plegades. Au, veiem com se't dóna això de servir, porta'm una prisa a la taula.

Amèlia.- Ara mateix. *(Tallant-lo.)* Sí, i que no s'hi escatimi el rom.

Martí.- Entesos... *(Després de seure)* I Porta'ns unes anxoves.

Salvador.- I una ampolla, que les anxoves donen set.

Martí.- *(Cap al Rufí i la Rita.)* I els músics que diuen.

Rufí.- Poca cosa. Repassaven una cançó. Però ara, deixam canviar de port que sembla que aquest està més ben proveït. *(S'asseu a la taula dels homes.)* No m'ho tens en compta, veritat, Rita.

Rita.- Fes, Fes, que ja sé com sou els homes.

Rufí.- I jo sé com és el teu marit. I si entra per la porta més val que em trobi lluny de tu.

Rita.- Que en saps de quedar bé!

Rufí.- Què? Hi haurà una gota per a un pobre nàufrag.

Baldiri.- Què no en vas tenir prou amb el convit d'ahir. Quina festassa, noi!

Rufí.- Prou, dius? Si em féreu cantar tota l'estona i mentre tant vosaltres us atipàveu com lladres. Sobretot tu, Baldiri que vas treure el ventre de penes per una bona temporada.

Baldiri.- Res... vaig fer pel gasto...

Martí.- Amèlia, un got pel Rufí!

Amèlia.- Entesos.

Salvador.- Quina cançó miràveu amb la Rita.

Rufí.- Aquella del pastor que no ha vist mai el mar i que demana al sol que l'hi expliqui com és. Si tots la sabeu... *(A la Rita.)* Fem-la Rita?

Rita.- Som-hi!

(Canten una havanera i mentre l'Amèlia serveix la taula.)

Martí.- Amèlia! Posa-li alguna cosa a la Rita i pren-te tu també el que vulguis.

Amèlia.- Gràcies, però, qui ho paga tot això?

Martí.- Aquest. *(Assenyala al Salvador.)*

Baldiri.- Aquest, aquest, que a mi, per avui, se'm ha acabat l'oli.

Salvador.- Mira'ls, ells! Què us penseu que a mi me'l regalen el caler?

Martí.- No, home, no... Però és que darrerament on llences la xarxa hi ha peix a cabassos.

Salvador.- Un que sap de la mar i sap de la feina. No com d'altres que no és mullen ni quan plou, Oi, Rufí.

Rufí.- A mi deixeu-me de feines que jo em sé les meves coses i ningú no sap el que amago sota la rajola.

Martí.- Sí que ho sé. Tot allò que t'estalvies fent la gorra a la taverna. Ai, Rufí, que en tens de terra a l'Havana.

Rufí.- Poc que us escolto.

Salvador.- Au, va recargolem-hi una americana d'aquelles terres. Som-hi!

(Canten)

(Entra en Claudi.)

Claudi.- Bon dia!

Amèlia.- Home, Claudi. Això si que és una sorpresa!

(Rebombori general. Tothom s'aixeca per a saludar i abraçar el nou vingut. Al final el fan seure a una taula.)

Baldiri.- Noi, Ja no t'esperàvem... Quina sorpresa. I què? Què t'expliques?

Claudi.- No sé per on començar. Me n'han passades tantes i de tant grosses que la història és molt llarga.

Martí.- Ja en tenim de temps nosaltres, ja. Però de primer beu una mica. Amèlia!

Amèlia.- Ja ho sé! *(Duu un got a la taula i serveix.)*

Baldiri.- Renoi de xicot. Em sembla que tornes més magre i torrat que quan vas marxar.

Claudi.- *(Després de beure.)* Si sabessis tot el que m'ha passat te'n faries creus... Ja us ho explicaré amb pels i senyals, que se us ha de caure la baba escoltant-me... però de primer, dieu-me, per aquí què es conta?

Martí.- Poca cosa, tret del casament d'ahir.

Claudi.- *(Tens.)* Quin casament?

Salvador.- La Lola, que va casar la filla a corre-cuita. I mira al menys va fer una bona convidada.

(Tots riuen. En Claudi, pàl·lid, s'aixeca i va cap al mostrador, amb ràbia mal continguda.)

Claudi.- *(A l'Amèlia.)* On és la Lolita?

Amèlia.- La Lolita? On vols que sigui. A dins.

Lolita.- *(Surtin i paralizada per la sorpresa en veure al Claudi.)* Claudi!

Claudi.- Pel que és veu faig tard! La senyora ja està ben servida, oi?

Lolita.- Què dius, Claudi?

Claudi.- *(Trist.)* Dic que jo sóc un desgraciat que no es mereix altra cosa que el que li passa. D'acord. Et desitjo tota la sort del món. Adéu.

Lolita.- *(Aturant-lo.)* Ets boig? Sóc jo. Què no em coneixes? *(L'abraça)*

Claudi.- Però... I el teu marit?

Lola.- Quin marit?

Claudi.- El casament... Aquests m'han dit que tu...

Lolita.- Ja ho entenc *(Als pescadors.)* Ei, vosaltres, torneu al rom, va, Amèlia, posa'ls-hi una ronda. Convida la casa.

(Tothom torna a lloc.)

Claudi.- Què passa, noia? No entenc res.

Lolita.- El casament ha estat el de la meva germana, la Laia.

Claudi.- La Laia? Però si la Laia és una criatura!

Lolita.- Quan tu vas marxar prou que ho era. Però ja n'ha fet disset i molt ben aprofitats. Va anar a vila amb el promès i fan fer Pasqua abans de rams. Ja m'entens...

Claudi.- Déu meu. Quin pes que em treus del damunt! Què feliç que sóc!

Lolita.- Claudi! T'he enyorat tant!

(S'abracen i els pescadors fan tabola.)

Baldiri.- Em penso que aviat tornarem a anar de casament.
Pescador.- Esperat que se'n assabenti la Lola. Poc que li agradarà el retorn d'en Claudi. Ja saps que ella tenia altres plans...
Baldiri.- No res! Aquesta moxa del cafè sabrà defensar el que vol. Aquesta Lolita, ja se'ns ha fet tota una Lola.

(Canten una rumba que parla d'una tavernera.)

(La Lolita i en Claudi surten corrents en el mateix moment que entra en Fermí que queda un moment contemplant la porta fins que la Lola surt de dins.)

Lola.- Hola, Fermí. *(A l'Amèlia.)* He sentit xivarri, que passa?
Amèlia.- No t'ho creuràs, Lola. En Claudi ha tornat.
Lola.- *(Transfigurada.)* En Claudi? *(Refent-se.)* Ja... Gràcies per la feina Amèlia. Descansa.
Amèlia.- *(Traient-se el davantal i anant a una taula.)* No ha estat res, dona.
Lola.- Aquest perdut...
Fermí.- Mira, Lola... Les coses passen com passen i no com nosaltres voldríem que passessin.
Lola.- Jo he de treure-li del cap aquest fracassat.
Fermí.- No ho sabem si és un fracassat. Tal vegada ha fet fortuna. Jo mateix...
Lola.- No res. Aquest només duu misèria!
Fermí.- Com ho saps?
Lola.- Jo? No... que m'ho imagino! I no està tot perdut!
Fermí.- Saps, Lola... he vist com la teva filla és mirava al Claudi iestic segur que mai a la vida, encara que la cobreixi de joies, em mirarà d'aquesta manera.
Lola.- Però...
Fermí.- Deixa-ho córrer, Lola... Jo ja no sóc una criatura i no estic per competir amb la jovenalla. On jo ofereixo repòs i calma, ells hi

posen joventut i somnis nous... i on jo poso seny, ells hi posen rauxa...

Lola.- Però tu hi poses pessetes i tot el demés... ja sé sap.

Fermí.- *(Treien un estoig allargat.)* Té, això era per a la Lolita. Ara, vull que sigui per a tu.

Lola.- Per mi?

Fermí.- Sí. Feia molt anys que una dona, encara que fos per col·locar-me la filla, no em feia sentir jove i... guapo, perquè no dir-ho!

Lola.- Home, jo et deia el que sentia...

Fermí.- Va, serveix uns vermut i tirarem avall el mal regust de boca...

Baldiri.- Renoi, em penso que la Lola ha virat la barca en rodó i ara va a pescar a caladors més profunds.

Pescador.- Quina una la Lola! Mira que n'ha fet de feina per aquestes platges.

Baldiri.- Com feia embogir els mariners!

Pescador.- Quina una la Lola!

(Canten la cançó popular La bella Lola)

Rufí.- *(Aixecant el got cap a la Lola.)* Que no hem de brindar per la mestressa?

Lola.- Hem penso que entre ahir i avui ja deveu estar farts de brindar.

Rufí.- Jo no me'n cansaria mai. I tu tampoc, oi Baldiri?

Baldiri.- Jo sempre tinc un racó per omplir...

Fermí.- Pel que a mi fa, em ve de gust convidar només a les senyores que almenys elles m'han fet costat, que el que és els pescaires...

Amèlia.- Moltes gràcies...

Rufí.- A la Rita no li feu la rosca que té un marit molt gelós! Ja se'n ha emportat per davant a més d'un "americano".

Rita.- A què t'estampo l'acordió al cap?

(Tots riuen.)

Fermí.- Res. Lola, serveix el que vulguin les senyores i no se'n parli més.

Baldiri.- Home, no s'ho prengui tant a la valenta. Diguem que ens feia por que si ens acostàvem, l'embrutiríem tot el senyor.

Fermí.- Què en sou de comedians per aquestes terres...

Lola.- No els coneixes prou, en aquests...

Martí.- Un moment! Que jo sempre he dit que m'agrada tenir un "americano" al poble. A què sempre ho he dit?

Baldiri.- Sí, home.

Martí.- Sempre!

Rufí.- Que sí, home, que sí!

Salvador.- Fermí... Per què no ens canta una cançó de les Amèriques. Per aquelles terres en deuria aprendre moltes.

Fermí.- No em feu cantar que encara empitjorarà el temporal...

Amèlia.- Va, Lola, Canta una d'aquelles d'amor que tu et saps.

Fermí.- Això! Va, Lola.

Lola.- Ai, pobre de mi!

Rita.- Lola, va, que aquesta te la saps. *(Comença a tocar l'acordió.)*

(Canta una havanera que parla de Filipines)

Baldiri.- I així van passant els dies en aquest poble d'unes quantes cases arrapades a la costa i d'un grapat de barques... Aquí al cafè, els pescadors descansen, i fan beguda quan les barques són amorrades a la platja. Si el mar fa bo i la pesca ha estat profitosa, la Lola fa calaix. I els dies de mestral fort o tramuntana valenta, el cafè és la resclosa on anem a parar aquests naufrags de tantes i tantes tempestes... i expliquem les nostres històries, com ja heu vist. Històries petites si voleu, però tant importants com qualsevol d'altres... Com aquella de l'avi, per exemple:

(Tots canten una havanera que parla d'un avi.)

Fi